

T ö r v é n y j a v a s l a t

a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883. évi I. törvénycikk
módosításáról.

1. §.

A jog- és államtudományi oktatás és képesítés új szervezése következtében a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883. évi I. t. c. 3. §-ának b/, c/ és d/ pontjai 1934. évi július hó 1-től kezdve hatályon kívül helyezettnek. Helyükbe a következő pont lép: "b/ jog- és államtudományi oklevél."

Ahol az idézett törvénycikkben államtudományi, vagy jogtudományi államvizsgáról van szó, ott e vizsgák helyett szintén mindenütt a "jog- és államtudományi oklevél" értendő.

2. §.

Az egyes igazságügyi szervezeti és eljárási szabályok módosításáról szóló 1912. évi VII. t. c. 1. és 2. §-aiban, valamint az egységes birói és ügyvédi vizsgáról szóló 1913. évi LIII. t. c. 3, 4, 6, és 13. §-aiban említett jogtudományi oklevél helyett 1934. évi

julius hó 1-től kezdve mindenütt a "jog- és államtudományi oklevél" értendő.

3.§.

A felekezeteknek az a joga, hogy jogakadémiát /jogliceumot/ tartsanak fenn, 1929.évi julius hó 1-étől kezdve a törvényhozás további intézkedéséig nyugszik. A jogakadémiák /jogliceum/ tanárai a mondott naptól számított legfeljebb egy évig rendelkezési állapotba helyezendők és azután rájuk nézve az állami alkalmazottak, valamint az azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló 1912. évi LXV.t.c. 35.§-ának 2. bekezdése értelemszerűen alkalmazandó az 1914.évi XXXVII.t.c. egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül.

4.§.

Ez a törvény 1929.évi julius hó 1-én lép hatályba és a vallás- és közoktatásügyi miniszter hajtja végre.

Indokolás

a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883. évi I. törvénycikk és némely más törvénycikkek módosításáról szóló törvényjavaslathoz.

Általános indokolás.

Jog- és államtudományi oktatásunknak gyökeres újjászervezése évtizedek óta előkészítés alatt van. Most elérkezettnek látszik az idő annak végrehajtására.

Az abszolútizmus alatt kiadott tanulmányi és vizsgarend helyébe új és önálló szabályozás iránt a kezdő lépés az 1874. február hó 5-én és 1875. január hó 5-én kibocsájtott legfelsőbb királyi rendeletekkel történt, melyek a ma érvényben lévő vizsgarendnek is alapját képezik. Az előbbi behozta az első és második alapvizsgát, valamint ujonnan szabályozta az államvizsgákat: a jog- és államtudományi államvizsgát. Mind a két államvizsga nem volt kötelező, de a hallgató választása szerint az egyiket már a III. tanév végén is letehetette. Az utóbbi királyi rendelet behozta a jog- és államtudományi tudorságot. /dokto-

rátust./ Hogy azokban a szétválasztás ne idézzen elő egyoldalúságot, jogtudorságra csak az volt bocsájtható, aki előbb letette az államtudományi államvizsgát és fordítva, államtudományi tudorságra csak azt bocsátották, aki előbb a jogtudományi államvizsgát letette. Ezt a vizsgarendszert az 1883. évi augusztus hó 20-án kiadott és még ma is érvényes két királyi rendelet az alap- és államvizsgákról, illetve a doktorátusról, módosította. E rendelet szerint az I. alapvizsgálat tárgyai, amely a II.félév végén tehető le, a./ a római jog és b./ a magyar jogtörténet. A II. alapvizsgálatéi amely a negyedik félév végén tehető le: a/ a magyar közjog és b/ a nemzetgazdaságtan a pénzügytannal. A jogtudományi államvizsgálat tárgyai: a/ a magyar magánjog, kapcsolatban az osztrákjoggal, amennyiben a magyar birodalom területén gyakorlati jelentőséggel bír; b/ a büntetőjog és eljárás; c/ a kereskedelmi és váltójog; d/ a polgári törvénykezés; e/ a magyar közigazgatási jog; Az államtudományi állam-

vizsgálat tárgyai: a/ alkotmányi és kormányzati politika; b/ a magyar közigazgatási jog; c/ a magyar pénzügyi jog elvei és főbb intézményei; d/ az egyházjog; e/ a magyar állam statisztikájából a népességi, közmvelődési és közgazdasági rész.

A jogtudori fok elnyerésére három szigorlat és egy felavatási értekezés, az államtudományi tudori fok elnyerésére két szigorlat és egy felavatási értekezés szükséges. A jogtudományi szigorlatok és tárgyaik: I. a/ római jog, b/ egyházjog, c/ jogbölcsezet a történeti résszel és a nemzetközi jog; II. a/ magyar közjog, b/ közigazgatási és pénzügyi jog, c/ politika, d/ magyar büntetőjog és eljárás; III. a/ magyar magánjog, b/ osztrák polgárjog, c/ magyar polgári törvénykezés, d/ kereskedelmi és váltó jog. Az államtudományi szigorlatok és tárgyaik: I. a/ jogbölcsezet a történeti résszel és a nemzetközi joggal, b/ egyházjog, c/ magyar közjog, d/ politika; II. a/ nemzetgazdaságtan és pénzügytan, b/ statisztika, c/ magyar

közigazgatási jog a pénzügyi joggal. Akik mindekét doktorátust megszerezni óhajtják, azt négy szigorlattal elérhetik. Államvizsgát a harmadik tanév végén nem lehet többé tenni. Egyik, vagy másik államvizsga, esetleg mind a kettő, valamint a doktorátus csak a negyedik tanév végén tehető le. A jogtudorságnak pedig nem feltétele többé az államtudományi államvizsga és fordítva. A szétválasztás tehát így igen élessé vált.

Ebből a tanulmányi és vizsgarendszerből több nagy hátrány származott. Egyoldalúság a kiképzésben, valamint az, hogy a harmadik tanév, mint-hogy annak végén vizsgát nem lehetett tenni, a nem-tanulás éve lett. Ezen a bajon, bár csak kísérletképpen és szűk keretek közt igyekezett segíteni az 1911. évi február hó 5-én kelt királyi jóváhagyással kibocsájtott szabályzat, amely a két alapvizsgát korábbi alakjában fenntartva behozta a harmadik alapvizsgát, amelynek tárgyai a magyar magánjog, valamint a bünetetőjog és eljárás. Így tehát

azok a tárgyak, amelyek az igazságügyi szolgálatban alapvetők, alapvizsga tárgyakká lettek és így nagyobb hangsúlyt kaptak, a közigazgatás érdekei azonban ezuttal sem részesültek figyelemben. További baj volt, hogy a kifejlődött gyakorlat szerint a jog- és államtudományi tanfolyam az előadások látogatása nélkül elvégezhető. Ez egyrészt jogi előkészítő tanfolyamok kifejlődésére, másrészt a jogi karok előzőnlésére vezetett. Mind a kettőnek káros következményei a jog- és államtudományi képesítés megbecsülését csökkentették. A jog- és államtudományi képesítés belső értékének ez a esökkenése aztna fejlődést indította meg, hogy az államvizsga mindinkább háttérbe szorult és a doktorátus lassan általános feltételévé lett az életben való boldogulásnak. A jogtudományi doktorátus mellett a közigazgatási pályán is fokozatosan háttérbe szorult a kevesebb szigorlattal, tehát könnyebben megszerzhető államtudományi doktorátus és egyre jobban terjedt az utriusque juris doktorátus. Az 1912. évi VII. t. c. a

jogtudományi doktorátust a birói szolgálatra is kötelezővé tette, amely addig csak az ügyvédi vizsgálathoz volt szükséges. Az 1913. évi LIII. t. c. pedig a birói és ügyvédi gyakorlati képesítő vizsgát egységesítette. Ez a fejlődés mutatja egyrészt a követelmények állandó fokozását, másrészt a jogi képesítés egységesítésére való törekvést, másszóval azt, hogy a jog- és államtudományi képesítés szétválasztása a gyakorlatban nem vált be. További hátránya volt az így kifejlődött állapotnak, hogy a doktorátus a nyugati államokban mindenütt tudományos, nem pedig gyakorlati minősítést jelent és ezért a jog- és államtudományi doktorátusoknak ez az elszaporodása a magyar doktorátusnak külföldön való elértéktelenedését okozta.

A belső fejlődésnek ez az iránya a háború után találkozott a külső körülményeknek azzal a változásával, hogy a menekültek nagy száma az értelmiség osztályát megduzzasztotta, ami nagyobb verseny kifejlődésére vezetett. Az ország nemzetközi helyzetének

megnehezülése pedig szükségessé tette a követelmények emelését minden téren és szükséges az egyetemi oklevelek és főleg a doktorátus belértékének a nyugateurópai viszonylatban való nagy emelése is. Fontos gyakorlati ok továbbá a közigazgatásnak tárgyalás alatt álló reformja, amely szükségessé teszi a III. alapvizsga bevezetése óta az igazságügyi szolgálat javára beállott eltolódásnak a közigazgatási szolgálat javára való kiegyensúlyozását.

Mindezeknek a körülményeknek együttes mérlegelése indított arra, hogy a jog- és államtudományi oktatás és képzésnek olyan irányú újjászervezését készítsem elő, amely a közigazgatás és jogszolgáltatás érdekeit, valamint a tudományos munkásságra való kiképzés feltételeit is kielégíti. A jog- és államtudományi karok, valamint a gyakorlati élet alapos ismerőinek meghallgatásával készített reform arra törekszik, hogy az in absentia hallgatást, valamint a jogi előkészí-

jog- és államtudományok egyes fő tudató iskolák legtöbbször káros működését kiküszöbölje. Megszünteti továbbá a jog- és államtudományi minősítés kétév választását, valamint azt, hogy a doktorátus gyakorlati képesítést adjon. Helyette a gyakorlati képesítést a képesítő szigorlatok letétele útján megszerezhető jog- és államtudományi oklevélhez köti, viszont a doktorátust csak mint tudományos fokot tartja fenn anélkül, hogy annak képesítő erőt adna. A doktorátus csak a magántanári képesítésnek lesz előfeltétele és a jog- és államtudományok egyes fő tudományágaiból mint fő tárgyból és két melléktárgyból, mint speciális doktorátus lesz megszerezhető.

A jog- és államtudományi oktatás új rendjének vázlatát a következő:

A tanulmányok megkezdése előtt a pályázónak felvételi vizsgát kell tennie a történelemből. A vizsgálat tárgya a középiskola egész történeti tanulmányi anyaga különös tekintettel az új és a legújabb kor történetére, a világtörténetre és hazai történetre

egyaránt. A vizsgálathak, amely az egyetemek jogi karain alakított bizottságok előtt teendő le, célja: megállapítani bír-e a jog- és államtudományi karra felvételért folyamódó a jog- és államtudományok eredményes tanulásához megkívánható elegendő történeti ismerettel. A reform viszont elejti a Thun-féle tanulmányi rendszer bevezetése óta a bölcsészeti karon hallgatandó tárgyakat, mert a jogtanuló ezekben a kollegiumokban nem kapta meg azt, amit azoknak az eredeti elgondolás szerint nyújtaniok kellett volna.

A jog- és államtudományi karo-
kon a tanulmányokat ezentúl csak az első félévben, tehát csak szeptemberben lehet megkezdeni. Az egyes félévek tanulmányi rendje a következő:

I.félév. a/ Bevezető a jog- és államtudományokba heti 4 óra. b/ Római jog, mint általános magánjogi bevezetés, heti 4 óra. c/ Európai és magyar jogtörténet, heti 4 óra, d/ jogbölcsészet, heti 4 óra. Heti 2

órás gyakorlat kötelezőleg mind a tanárra, mind a hallgatóra nézve, az utóbb nevezett három fő tárgy mindegyikéből. Ez repetitórium, praktikum, vagy prosezeminárium a tárgy természete szerint. Ezenkívül tetszés szerinti speciálkollégiumok és szemináriumok.

A félév végén a három utóbb nevezett fő tárgy mindegyikéből önkéntes, szóbeli kollokvium a tanulmányi előmenetel bizonyíthatására.

II. félév. a/ Római jog, mint általános magánjogi bevezető, heti 4 óra. b/ Európai és magyar jogtörténet, heti 4 óra. c/ Egyházi jog, heti 4 óra. d/ Jogbölcselet, heti 4 óra. Heti 2 órás kötelező gyakorlat, mint az első félévben. Továbbá tetszés szerinti speciális kollégiumok és szemináriumok.

A II. félév végén alapvizsga helyett kötelező kollokvium a következő tárgyakból: a/ római jog, mint általános magánjogi bevezető, b/ jogtörténet és egyházi jog, c/ jogbölcselet.

Ezeket a kollokviumokat a hallgató, ha nem sikerülnek a legközelebbi

szeptember hó elején, a tanidő megkezdése előtt megismételheti. Magasabb évfolyamra csak akkor iratkozhatik be, ha az összes előírt kötelező kollokviumokat sikeresen kiállotta.

III.félév. a/ Közgazdaságtan heti

4 óra. b/ Statisztika, heti 4 óra.

c/ közjog, heti 4 óra. d/ Politika,

heti 4 óra. e/ 2 órás kötelező mellék-

kollégium a nemzetgazdaságtanból. Kötelező gyakorlatok a fenti tárgyak mind-egyikéből, mint az I. félévben.

A, félév végén nem kötelező szóbeli kollokviumok.

IV. félév. a/ Közgazdaságtan, he-

ti 4 óra. b/ Pénzügytan, heti 4 óra.

c/ Közjog, heti 4 óra. d/ Politika,

heti 4 óra. e/ 2 órás mellékkollégium

amint a III. félévben. Kötelező

gyakorlatok, mint a III. félévben.

A IV.félév végén kötelező kollokvium a következő tárgyakból: a/ közgazdaságtan és pénzügytan. b/ Statisztika. c/ Közjog és politika.

V. félév. a/ Magánjog, heti 4

óra. b/ Polgári törvénykezési jog, he-

ti 4 óra. c/ Büntető jog és eljárás, heti 4 óra. d/ Közigazgatási jog, heti 4 óra. e/ Kötelező heti 2 órás mellékkollégium a magánjogból és a büntetőjogból a büntetőeljárást is hozzáértve. Kötelező gyakorlatok, mint az előző félévekben.

Önkéntes speciálkollégiumok és szemináriumok, mint az előző félévekben. A félév végén önkéntes, szóbeli kollokviumok.

VI. félév. a/ Magánjog, heti 4 óra. b/ polgári törvénykezési jog, heti 4 óra. c/ büntetőjog és eljárás, heti 4 óra. d/ Közigazgatási jog, heti 4 óra. e/ Kötelező heti 2 órás mellékkollégiumok, mint az előző félévben. Kötelező gyakorlatok, mint az előző félévekben.

Önkéntes speciálkollégiumok és szemináriumok, mint az előző félévekben.

A VI.félév végén kötelező kollokvium a következő tárgyakból: a/ magánjog /a két félév anyaga/. b/ Pol-

gári törvénykezési jog. c/ Büntetőjog és eljárás /egy tárgy/ d/ Közigazgatási jog /a két félév anyaga/.

VII. félév. a/ Magánjog, heti 4 óra. b/ Kereskedelmi és váltójog, heti 4 óra. c/ Közigazgatási jog, heti 4 óra. d/ Nemzetközi jog, heti 4 óra. e/ Kötelező heti 2 órás mellékkollegium a magánjogból és a közigazgatási jogból. Kötelező gyakorlatok, mint az előző félévekben.

Önkéntes speciálkollegiumok, mint az előző félévekben. A félév végén önkéntes, szóbeli kollokviumok.

VIII. félév. a/ Magánjog, heti 4 óra. b/ Kereskedelmi és váltójog, heti 4 óra. c/ Pénzügyi közigazgatási jog, heti 4 óra. d/ Nemzetközi jog, heti 4 óra. Kötelező mellékkollegium, mint az előző félévben. Kötelező gyakorlatok, mint az előző félévekben. Önkéntes speciálkollegiumok és szemináriumok mint az előző félévekben. A félév végén önkéntes, szóbeli kollokviumok.

A VIII. félév végén kötelező

kollokvium a következő tárgyakból:

- a/ Magánjog /az előző évi anyag is/
- b/ Kereskedelmi és váltójog /egy tárgy/
- c/ Közigazgatási és pénzügyi jog /egy tárgy és az előző évi anyag is/ d/ Nemzetközi jog.

A IV.tanév /VIII.félév/ bevégeztével a jogtanuló végbozonyítványt kap.

A jogi /ügyvédi és birói/ valamint a közigazgatási pályára egyaránt képesítő oklevelet három képesítő szigorlat letétele útján lehet megszerezni. A végbizonyítvány keltétől számított négy hónap eltelte után a jogtanuló határidőt kaphat az

I. képesítő szigorlatra /történeti-bölcsészeti szigorlat./ Ennek tárgyai:

- a/ római jog. b/ Jogtörténet és egyházi jog. c/ Jogbölcsezet. d/ Politika.

Ennek sikeres letétele után további négy hónap múlva teheti le a

II. képesítő szigorlatot /államtudományi szigorlat/. Ennek tárgyai: a/ Közgaz-

daságtan a pénzügytannal és statisztikával. b/ Közjog c/ Közigazgatási és

pénzügyi jog. d/ Nemzetközi jog.

Ennek sikeres letétele után további négy hónap múlva teheti le a III. képesítő szigorlatot /jogtudományi szigorlat/. Ennek tárgyai: a/ Magánjog. b/ Polgári törvénykezési jog. c/ Kereskedelmi és váltójog. d/ Büntetőjog és eljárás.

A II. és III. szigorlat tetszés szerinti sorrendben tehető le.

A jogtörténelmi és államtudományi oklevél a jogi és közigazgatási pályára képesítéssel azzal doktori cím azonban nem jár együtt. A doktorátus, mint fent említettem, csak tudományos fokozatként tartatik fenn. Ezáltal a magyar doktorátus ugyanazt a tartalmat nyeri, amit a nyugateurópai államokban jelent.

A jog- és államtudományi képesítésnek, mint általában az egyetemi tanulmányi rend kérdéseit, államfői rendeletek szabályozzák és ezért e gyakorlatnak megfelelően a tanulmányi és vizsgarend fent ismertetett reformja is államfői rend elettel viendő ke-

resztül. Életbeléptetése azonban több ponton megváltoztatja azt az állapotot, amelyet a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883. évi I. t. c. és némi azzal kapcsolatos későbbi törvény a törvénykönyvbe iktatott és az összhang helyreállítása tette szükségessé ennek a törvényjavaslatnak előterjesztését.

Részletes indokolás.

Az 1. §-hoz

Annak következtében, hogy a jog- és államtudományi minősítés megváltozik, megfelelően meg kell változtatni a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883. évi I. t. c.-nek idevágó rendelkezéseit is. Az új minősítést azonban csak akkortól kezdve lehet megkivánni, amikor a jogi oktatásról szóló új rendeletnek az 1929/30. tanévtől kezdve való fokozatos életbeléptetése útján új oklevelek már szerzhetőek lesznek. Az új szabályzat az 1932/33. tanévtől kezdve mind a négy évfolyamon, illetve mind az öt tanul-

mányi esztendőre életbelép és akik a régi szabályzat értelmében már végbizonyítványt és annak alapján a képesítő doktori fok elnyerésére jogosultságot szereztek, ezzel a jogukkal csak az 1933/34. tanév végéig fognak élni. E tanév végén túl régi rendszerű szigorlatok már nem tehetők és avatások sem tarthatók és ezért kell a minősítési törvény idevágó rendelkezéseit 1934. évi július hó 1-étől kezdve megváltoztatni.

A 2.§-hoz.

Mindazok a törvényes rendelkezések, amelyek a mai jogtudományi képzésre vonatkoznak, az előző §-ban foglalt indokokból módosítandók. Ez iránt rendelkezik a 2.§.

A 3.§-hoz.

Az általános indokolásban kifejtettek rámutattak arra, hogy a jogi oktatás reformját az életnek egyre fokozódó igényei tették szükségessé, ami addig, amíg az oktatás tartalma és

a képesítő oklevél belértéke változatlan maradt, a formai kvalifikáció iránti követelmény fokozatos emelésében nyilvánult meg. Az ügyvédek és bírák számára a doktorátus már korábban elő volt írva. A közigazgatási tisztviselők számára ujabban a belügyminiszter is elengedhetetlennek találta a doktorátust és a közigazgatás rendezéséről készített törvényjavaslatában azt kívánta előírni. Ez a fejlődés bizonyítja azt, hogy az eddigi jog- és államtudományi államvizsga, pedig a jogakadémiák /jogliceumok/ csak ezeknek a vizsgáknak kivételére voltak jogosítva, az életben használható és a közérdeket kielégítő képesítést már nem adnak. A mostani rendlettel ez a képesítés az egyetemeken teljesen megszűnt, a jogakadémiák tehát semmiféle képesítést nem adhatnak. A jog- és államtudományi karok új tanulmányi és vizsgarendje a tanári karokkal szemben a pontosan előírt fő- és mellékkollégiumok, a kötelező prak-

tikumok, és szemináriumok, a kollokviumok és vizsgálatok tekintetében oly fokozott követelményeket állít, hogy a jogakadémiáktól azok kielégítése sem várható. A modern élet és a nemzetközi verseny által megkövetelt magasabb képesítés mindenütt az egyetemek fejlesztésére és a korábbi egyes tudománysszakokkal foglalkozó akadémiák háttérbe-szorítására vezet. Ennek a fejlődésnek nálunk való feltartóztatása sem lehetséges és ezért szükséges annak kimondása, hogy a feleketnek az a joga, hogy jogakadémiát /jogliceumot/ tartsanak fenn, a törvényhozás további intézkedéséig nyugszik.

A 4.§-hoz.

Ez a szakasz a törvény életbeléptetése és végrehajtása iránt rendelkezik.